

ROATĂ – UN NEAM CUNOSCUT ÎN ȚINUTURILE ROMAN ȘI PUTNA

Ioan Ungureanu

Motto: Când pisica nu-i acasă, șoarecii joacă pe masă

În anii de demult se afla în Drăgești, ținutul Roman, o străveche familie răzeșească care avea patronimul *Roată* și a cărei spiță descindea din Onea Averescu, unul din cei trei bătrâni ai Drăgeștilor de Jos (după numele căruia această jumătate de sat s-a și numit *Averești*), desemnați prin uricul din 18 aprilie 1558 dat de voievodul Alexandru Lăpușneanu. Primii purtători ai acestui patronim erau nepoții lui Onea și care, ca și descendenții lor, împărțeau cu unul Fuște Averescu un *bătrân* din cei trei de aici, adică 66 pământuri din cele 200 de pământuri ale acestei jumătăți de moșie, dar în proporție de 3 la 1: familia Roată deținea mai mult de 3 părți din *bătrânul* Onea Averescu, mai exact peste 49,5 pământuri, iar Fuște – un alt nepot al lui Onea Averescu – avea numai o parte de bătrân, respectiv 16 pământuri, alte 0,5 pământuri constituind dania ce o făcuse în 1692 Solomon Mihalcea lui Neculai Iurașcu¹. Prin asociere, membrii familiei Roată se înrudeau și cu familia Iurașcu.

Așa cum este prezentată într-o hartă din anul 1784, casa familiei Roată se afla în țarină, în afara siliștilor, la circa. 500 metri nord-est de actuala Biserică „Sfinții Voievozi” și mai la sud de Pădurea Zaroschi, în zona actualii stații de pompare pentru irigații². În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, familia Roată se va așeza și în alte hotare de moșii, vecine cu Drăgeștii, respectiv în Tulești și Galbeni, unde își va construi alte case, păstrând totuși vechea lor casă și acareturile unde venea periodic, atunci când o cerea administrarea și lucrarea pământurilor.

Acesta va fi și factorul ce va conduce la marea dramă a succesorilor familiei, aceea de a fi fost uzurpați din proprietatea asupra părților de moșie din Drăgești prin așa-zisa Hotarnică a Burcheștilor, realizată în anul 1768 de către slugerii Ilie Sturza și Toader Buhuș, vornicul de poartă Alexandru Hacıu și jîtnicerul Manolache Jora, în urma căreia frații Gavril și Ursu Burchi se vor face mari stăpâni, inclusiv pe baștina lor, folosindu-se de documente ce fuseseră sustrase din posesia răzeșilor băștinași de-a lungul a peste trei decenii.

¹ Arh.Naț. Neamț, **Fond Moșia Drăgești**, d. nr. 69, 110 și 143.

² **Ibidem**, d. nr. 80.

În consecință, vreme de mai mult de o jumătate de secol se vor zbușciana membrii acestei familii pentru a-și redobândi drepturile, soldate în cele din urmă cu compromisuri consemnate prin hotărâri și cărți de judecată în baza cărora Burcheștii erau impuși să le plătească dijma pe producția curentă și despăgubiri pentru anii anteriori. Și cum aceste reglementări nu vor fi nicicum respectate, vor genera alte jalbe și judecăți.

Lăsându-ne ispitiți de supoziții, nu excludem posibilitatea ca din această mare familie să descindă și acel Moș Ion Roată, reprezentantul țăranilor pontazi în Divanul ad-hoc al Moldovei din preajma Unirii Principatelor Române. Întru aceasta pledează chiar și enunțul fapt că purtătorii acestui patronim erau înrudiți, prin alianță, cu Iurășceștii³ care aveau „...*pogoane de vie în paragină la ținutul Putnei*”⁴ și, grație acestui fapt, și familia Roată putea ajunge, prin diverse combinații succesoriale⁵, stăpână pe diferite câmpuri de aici, pe baza cărora s-a format și numele topic al satului Câmpuri de pe plaiurile Vrancei. Supoziția este susținută și din cele desprinse dintr-o jalbă din 22 iulie 1818, ce va fi redată mai încolo, din care rezultă că unele ramuri ale familiei Roată „...*s-au depărtat de la aceste părți* (...)”, adică de cele din Drăgești, stabilindu-se în alte ținuturi⁶.

Această roire putea fi și o consecință a despăgubirilor ce le aveau de dat Burcheștii pentru împresurarea ce o făcuseră pământurilor lui Roată după anul 1768 și întrucât Burcheștii după anul 1793 începuseră să primească pământuri Iurășcești „...*din alte hotare*”, este posibil ca, drept consecință, acestea să fi fost cedate familiei Roată.

Prima atestare documentară a familiei Roată datează din 8 ianuarie 1672, când pârălabilul Iacob Anghelachi dă zapisul său la mâna lui Grigore Roată și a altor răzeși, pentru că le-a „*ezit*” heleșteul ce îl aveau de la strămoșul One Averescu, fapt pentru care, în urma plângerii lor, au fost rânduiți la judecata marelui logofăt Ciauru, în urma căreia Iacob a fost obligat să-și desece heleșteul său, care inundase pe cel al răzeșilor⁷.

Un alt document de referință la această familie este cel din 3 mai 1673, prin care Burlă din Drăgești, ginerele lui Ion Ciucu, cu feciorii săi Ursu și Nastasia, dăruiesc lui Grigore Roată și femeii sale Maria, a lor „...*dereaptă ocină și moșie din sat din Drăgești, ce-i la ținutul Romanului*”, pe care o aveau de la Ion Ciucu, „...*cu tot vinitul, cu casă și cu cinci pământuri în țarină și loc de hăleșteu, și cu loc de prisacă*”. Dania prevedea și cerința de a se face și „*dresăli domnești*”, dar și cu blestem pentru acele rude care ar încerca „...*să*

³ **Ibidem**, d. nr. 202 și 215.

⁴ **Ibidem**, d. nr. 92. Ilinca, fiica lui Neculai Iurașcu era căsătorită cu Radu Roată.

⁵ **Ibidem**, d. nr. 202 și 215.

⁶ **Ibidem**, d. nr. 159.

⁷ **Ibidem**, d. nr. 27.

*scornească altă pâură*⁸. Zapisul este scris de diacul Comșescu și este semnat sau amprentat – alături de donatori – de martori precum spătarul Toader Hăbășescu, pârcașul Strat Iurașcu din Peletuci, pârcașul Iacob din Drăgești, preotul Mateiaș din Bătrânești.

În anul următor, la 6 iulie 1674, același Burlă, cu fiii săi, mărturisește prin alt zapis⁹, cum socrul său Ion Ciucu a avut o cumpărătură de moșie din partea Pășcoaiiei, din care a treia parte provenea din bătrânul lui Grigore Roată și care parte aparținuse mai demult lui Andrei Drug¹⁰, unchiul lui Grigore Roată. Această a treia parte a fost răscumpărată de Grigore Roată de la Burlă și feciorii săi, primind, odată cu zapisul acestora, și zapisul de la Andrei Drug. Zapisul nominalizează și pământurile ce s-au răscumpărat: o dumbravă de lângă biserică, adică de la Schitul Drăgeștii de Jos, o poiană din cornetul de la Siret, o parte din zăvoiuil cel mic și din curăturile de aici, precum și din pământul de la Făget.

În anii următori, Grigore Roată avansează în funcții dregătorești, ajungând curtean de cămară, adică administrator al cămărilor domnești. De pe această poziție va mai cumpăra unele pământuri, de pe care se vor isca și unele pricini. Între acestea va fi și cumpărătura din 25 iulie 1687, în al cărei zapis se specifică între altele: „*Adică eu Chelsăea, fata lui Grigori Mojilă, și cu nepoții mei Irina și Ioana, ficiorii surori-me Ștefania, strănepoata lui Marcu din Drăgești, din ținutul Romanului, am vândut dumisali lui Grigori Roată opt pământuri drept patru galbini buni*”¹¹. Și tot de la Chelsia, ulterior, mai cumpăra alte șase pământuri pentru care Constantin Duca voievod, la 7 mai 1695, trimite poruncă fostului vornic de poartă Pavăl Cucoranu și uricarului Dumitrașcu Gafencu să cerceteze și să facă dreptate în pricina ce s-a iscat între Grigore Roată și Chelsia, fata lui Grigore Movilă. „*Dămu vouă știre – se arată în scrisoarea domnească – că s-au pârât de față înaintea Domniei mele și a tot Șfatul nostru, Gligorie Roată, curteanul de cămară, cu Chelsia, fata lui Gligorie Mojilă de Drăgești, zicând Gligori cum i-au vândut Chelsia șase pământuri în țarină la sat la Drăgești, ce iaste pre Siret, pământul cât cinci potronici buni (...) și i-au făcut și zapis.*

Acmu, Chelsia să tăgăduiești, de zici că nu i-au vândut și-i întoarce banii. Iar Chelsia ș-au dat sama cum ea nu i-au vândut pământurile acele, nici au fostu ea la zapisul acela, ci i-au făcut bine cu 50 galbăni și șapte potronici de i-au dat în datorie. Iar Gligori, deci neavând a-i da sama, cum are oameni buni marturi pe cum i-au vândut, pentru acesta lucru (...) să mărturisască cu sufletele lor

⁸ **Ibidem**, d. nr. 28.

⁹ **Ibidem**, d. nr. 31.

¹⁰ Andrei Drug avusese pământuri și în Cățelești, după cum rezultă din unele documente de vânzare, precum cele din 7 iulie 1648 (**CDM**, II, p. 395 și 396) și 14 februarie 1666 (**CDM**, III, p. 285).

¹¹ Arh. Naț. Neamț, **fond cit.** d. nr. 124.

*cum adevărat i-au vândut Chelsia acele pământuri, iar nu i-au dat banii în datorie. Și mărturisindu într-acestu chip, să-ș ție Gligori pământurile ce-au cumpărat. Iar de nu va ave oameni într-acestu chip, să giure Chelsia cum nu le-au vândut, ci i-au dat acei bani în datorie și giurând, să-i dea Chelsia banii și să-ș ție moșia*¹².

La aceeași dată, domnitorul Constantin Duca trimite o depeșă și fostului pârcălab Iacob Anghelachi, poruncindu-i să aleagă ocinile lui Grigore Roată din satele Galbeni, Tulești și Drăgești, cu următoarele precizări: „*Pentru aceea scriu dumitali, dacă vei vedea cartea Domniei meli, să te scoli să mergi la aceli ocini ce scriu mai sus și să-i alegi părțile lui despre alți răzăși și despre frații lui și nepoții care ar avea treabă împreună cu dânsul, pe partea lui să o alegi din tustrele satele, să-i știe osăbită partea lui.*

*Și, cum vei alege împreună cu oameni buni megiași din vatra satului, cu țarină, cu fâneată, cu pădure, cu poeni, cu locuri de prisacă, cu vaduri de moară, curături în pădure ce ar hi făcute de moșii lui sau de părinți, cu tot locul din tot vinitul și, alegând dreptu, să faci și mărturie viind la Domnia mea, să i să facă și derepturi domnești. Aceasta facem știre dumitale*¹³.

Pe de altă parte, în anul următor, la 13 februarie 1696, noul domnitor al Moldovei, Antioh Cantemir, scrie la rându-i lui Pavel Cucoranu și lui Dumitrașcu Gafencu să execute Hotărârea Divanului de după judecata ce au avut-o Grigore Roată și alți răzeși cu pârcălabul Iacob pentru că le iezise heleșteul și care ține la el și uricul satului¹⁴.

La 13 iulie 1698, același domnitor trimite o carte gospod medelnicerului Neculai Bașotă ca să cerceteze pricina creată în urma cumpărării de către Grigore Roată, de la Andrei Burlă, a unei părți de moșie din Drăgești¹⁵. Iar la 17 iulie 1701, Constantin Duca voievod, urcat pentru a doua oară pe tronul Moldovei, dă o carte de întăritură la mâna lui Grigore Roată, nepotul Pășcoaii, și lui Ion Musteață, nepotul lui Vicol „...și altor săminții a lor de Averești și de Drăgești, să fie volnici aș ține parte(a) di moșii cari esti aleasă și stâlpită dispri orcini și să oprească și uricul ce au făcut Vrâncenii pe locul lor. Și să-ș ție Vrâncenii numai o prisacă ci au fost pământurile acelor bătrâni”¹⁶. După alte câteva zile, la 29 iulie 1701, același domnitor mai dă o carte de întăritură lui Grigore Roată „...nepot Pășcoai, strănepot Onii Averescului, cu alți ai săi, ca să fii volnici aș ține trii părți din al treile(a) bătrân, One Averescu, și Fuștile, o parti”¹⁷.

La 31 ianuarie 1703, domnitorul Constantin Duca scrie și el fostului

¹² **Ibidem**, d. nr. 45 și 122.

¹³ **Ibidem**, d. nr. 46.

¹⁴ **Ibidem**, d. nr. 96.

¹⁵ **Ibidem**, d. nr. 143.

¹⁶ **Ibidem**.

¹⁷ **Ibidem**.

medelnicer Neculai Bașotă, acum ispravnic de Roman, să cerceteze și să judece jalba făcută de Vasile Mihalcea împotriva lui Grigore Roată, prin care se arăta că acesta din urmă cumpărase o parte de ocină din Drăgești, cu tot cu casă, care fuseseră ale unuia din frații tatălui său, iar el nu a fost întrebat. În consecință, i se porunca lui Bașotă să judece respectiva pricină la reședința ținutului, urmând ca Roată să prezinte zăpăsul de cumpărătură și să afle dacă „...*Mihalcea știutau de acea moșii când au vândut, au ba, căci încapi săminția a cumpăra, dicât streinul. Și pe cum vei afla cu oamini buni, să faci mărturii la mâna cui s-a vini ca, di s-ar mai trași la Divan, să avem știre*”¹⁸.

Desigur, Vasile Mihalcea, fiind fiul lui Mihalcea Ciucu, se străduia să intre în drepturi de moștenitor al unuia din unchii săi, anume al lui Ion Ciucu. Se deduce aceasta din faptul că la 13 februarie 1703, după judecata lui Bașotă, „...*s-au așezat Gligorie Roată cu Burlă să dea cumnații lui 4 lei și să iasă Roată din casă și din acea parte de moșie*”¹⁹. Ori, acest Burlă era ginerele lui Ion Ciucu, fiind căsătorit cu Ruxanda, fiica acestuia, iar prin restituirea acelor bani de către cei ce vânduseră lui Roată, respectiv de către cumnații lui Burlă, s-a pus capăt litigiului, urmând ca moștenirea de pe Ion Ciucu să se împartă pe fiii și nepoții acestuia, între ei situându-se și Vasile Mihalcea.

La începutul anului 1724 s-a făcut o oarecare ordine atât în documentele răzeșilor, cât și în ce privește gruparea proprietăților, prin Hotarnica lui Tănase Picioroagă și Gheorghită Racleş. Atunci s-a dat în stăpânirea căpitanului Ursu Iurașcu jumătatea de sus a moșiei, ca și pământurile ce proveneau din dania lui Iacob pârcălabul, aflate în jumătatea de jos, și care prin schimburile convenite între răzeși au fost atașate hotarului vestic al moșiei lui Iurașcu. Ca urmare, în Averești rămăseseră stăpâni numai Schitul Drăgești, Ion Musteață, Sandu Roată, Stahi (Grăjdean – n.n.) „...*și alți săminții ce vor fi nevânduți*”²⁰.

La 26 august 1727, unul Toader zet (ginerele lui) Spiridon îl părăște la domnul Moldovei pe Sandu Roată (unul din cei patru fii ai lui Grigore Roată) că acesta i-ar fi cosit o baltă (o mlaștină cu rogoz) numită Popiasca. Venind reclamantul cu carte domnească de la Mihai Racoviță voievod adresată ispravnicului Gheorghită Racleş, acesta va cerceta plângerea împreună cu pârcălabul Tănase Picioroagă și cu armașul Arsene. Aceștia vor constata că balta este obște răzeșească și nu în stăpânirea lui Toader, iar Sandu Roată cosise numai 4 căpițe, nu toată balta²¹. Cu aceste constatări, cei trei demnitari vor stinge pricina prin mărturia ce o vor înainta marelui logofăt.

Același Sandu Roată, ajuns între timp căpitan de poliție, se va bucura de o danie făcută de spătaroaia Safta Hăbășescu, prin zăpăsul scris de Vasile

¹⁸ **Ibidem**, d. nr. 65.

¹⁹ **Ibidem**, d. nr. 66.

²⁰ **Ibidem**, d. nr. 69.

²¹ **Ibidem**, d. nr. 76.

Gafencu la 27 aprilie 1731, la „...*Mănăstirea ot Drăgești, înaintea egumenului și a tot soborul*”, purtând pecetea donatoarei și a postelnicesei Anușca Antohi. Între semnatori mai erau și egumenul Teodosie Roată, egumenul Antonie, irod-diaconul Calistru, diaconul Ion Burchi (tatăl lui Gavril și Ursu Burchi), alături de megieși din Buciumi și Glodeni, precum: Ion Canbosie cu fiul său David, Samson, Mihalachi aprodul și Ion Moglan. Actul de danie se prezenta astfel: „*Adică eu, Safta Hăbășasca a răpăusatului Toader Hăbășescul spătar, și cu fiică-me Anușca, scriem și mărturisim cu adevărat zapisul nostru la mâna Sandului Roată căpitan, precum de a noastră bunăvoie ci-i dăm danie un zapis de la Gligorie Mojiță, un loc de prisacă din marginea Bărbosului, pe care au dat Lupul Prăjăscul crucer 30 de taleri, și noi încă l-am dat Sandului si-i fie moșie lui și copiilor lui, în veci*”²².

O altă pricină se desprinde din cartea domnească expedită de marele logofăt Cehan, la 16 martie 1746, Isprăvniciei de Roman pentru soluționarea celor iscate pe moșia Șcheia de lângă Glodeni, pe care emiteau pretenții Sandu Roată, Vasile Stegaru și Racleș din Drăgești, cum că și ei au drept de stăpânire pe partea de moșie a lui Ionașcu Tudor și că răzeșii care se folosesc de acele părți ar trebui să le dea dijmă. În urma cercetării s-a dovedit însă că „...*nici un strop de dovadă (...) n-au putut să arati Sandul Roată și Vasăli Stegaru și Racleș cu cari să-i poată împărți pe niamul lui Ionașcu Tudor*”, ci pentru alți răzeși de acolo s-a găsit „...*cu dreptati ace hotărâtă giudecată (...) ca să fii moșăni acești oameni în Șcheia, pe partea lui Ionașcu Tudor*”²³.

Și, pentru că viața în comunitate presupune relații sociale diversificate, uneori amiabile, alteori conflictuale, amintim și că în urma unei jalbe trimisă de căpitanul Ursu Iurașcu, voievodul Ioan Mavrocordat porunca la 5 iulie 1746 fostului mare ban Vasile Ruset să judece și să hotărască pagubele produse jăluitarului, care „...*sămănând mălai, l-au mâncat vitele lui Roată și a lui Burche*”, în urma cercetării s-a consemnat că „...*la ispășit*”, făptașii „...*n-au vrut să margă*”. Rânduital ban avusese de judecat împotrivrile ce le făceau pârâții pentru ca Iurașcu să nu-și construiască o casă în Drăgeștii de Jos, precum și pierderea de către Sandu Roată a perechii de pistoale ce i le împrumutase Iurașcu²⁴.

Împotriva celor din familia Roată vor curge jalbe și din partea comisului Ion Movilă. Astfel, la 4 iulie 1766, voievodul Grigore al III-lea Ghica scria fostului mare armaș Dumitru Manolachi, ispravnic de Roman, în următorii termeni: „*Așăjdirea, au mai jăluit Ion comisul zăcând că având el țarină tot acolo pe ace moșie, în anul trecut s-ar fi sculat un Neculai Roată i (și) cu frati-său*

²² **Ibidem**, d. nr. 78 și 143

²³ **Ibidem**, d. nr. 78, A

²⁴ **Ibidem**, d. nr. 80

Radul și-ar fi mâncat toată țarina cu vitile lor și acmu, într-acest an, iarăș, nepuindu-ș păstor, îi mănâncă țarina.

Întru care, iată scriem dumitali ca să trimeț la toati satili de la Ocolul de Gios de la acel ținut, să cercetezi. Și, de-or fi țarinile altor sate neîngrădite și de o protivă de departe cu a lui, atunci să împlinești toată paguba de la acei de au străcat și, pentru toate pricinile ce vor fi având, să-i așăzi ca mai multă jalobă să nu ne vie”²⁵.

Familia Roată ni se prezintă și cu preocupări ctitoricești. În anul 1768 egumenul Calinic dădea o mărturie lui Radu Roată cum că bunicul acestuia, Grigore Roată, ca și tatăl său Sandu, au făcut acte caritabile și ctitoricești la Sfânta Mănăstire Drăgești²⁶.

Veni însă ca un trăznet acea blestemată **Hotarnică a Burcheștilor** făcută în anul 1768 de slugerii Ilie Sturza și Toader Buhuș, care a adus grave prejudicii nu numai stăpânilor Iurășcești, ci și celor ale familiei Roată. În mărturia sa hotarnică ce o dădea în decembrie 1786 logofătul Ioniță Ursoianu la mâna polcovnicului Dumitrache Grecu, se consemna că Burcheștii au procedat în aceeași manieră acaparatoare și cu pământurile familiei Roată. În acest sens, hotarnicul prezintă cu mult profesionalism, dar și cu patetism, modul în care Burcheștii au reușit să-și însușească zapisele familiei Roată cu care reușiseră să îi păcălească, în 1768, pe acei hotarnici. Astfel, după ce trece în revistă și alte matrapazlăcuri comise de cei incriminați, hotarnicul Ioniță Ursoianu își prezintă constatările în maniera-i specifică: „...*Mai sunt zapise și scrisori la casa lui Roată care mi le-au arătat Ursachi Gafencu, vechilul copiilor celor săraci a Radului Roată, cărora eu nu le-am putut face alegire acmu, pân(ă) când va lua sfârșit giudecata Burcheștilor la Divan cu dumisali polcovnic Dimitrachi și cu mănăstirea, cum și cu vechilul acesta, fiindcă și partea lui Roată să află tot întru a Burcheștilor stăpânire (...), deși Roată ...era drept și adevărat moșan în Drăgești, precum Burchi l-au mărturisit cătră hatmanul Ruset (...)*²⁷.

Dar acmu copiii lui Roată sânt înstrăinați de istov din moștenirea tatălui lor și o samă de scrisori sânt la copiii lui Roată, iar unele din scrisorile lui Roată să văd la Burchești acmu²⁸, cum o carte de la Antiohi Constandin voievod din let 7204, februarie 11 (11 februarie 1696 – n.n.) scrisă la un Pavăl Cucoranul, ci-au fost vornic de poartă, și la un Dumitrașcu Gafencu uricariul, că s-au jăluit Grigori Roată cu alți răzăși a lui de Drăgești, pe un Iacob pârcălabul, precum ei au moșie în Drăgești și uricul satului îl ținea Iacob. Așijderea și pentru pricina unui heleșteu ce-l ezise Iacob care, pentru această carte cu ce pricină stă la mâna Burcheștilor, nici o adevăriniță nu mi-au dat ei

²⁵ **Ibidem**, d. nr. 87.

²⁶ **Ibidem**, d. nr. 81.

²⁷ **Ibidem**, d. nr.110.

²⁸ **Ibidem**.

(...) *Și, după cum cartea, acea zisă zisă de sus, de la Antiohi vodă au fost a lui Roată și acmu se află la Burchi, încă și alte scrisori de-a lui Roată – după arătarea lui Ursachi Gafencu – mai sânt la Burchești, cunoscut este că și mărturia această tot odată cu acelea au intrat la mâinile lor, căci de la vânzătorii lor nu se vede a fi luată, când vânzătorii la zăpășul său nu arată că li-au dat vro scrisoare veche, alta decât singur zăpășul său.*

Aflându-să la copiii lui Roată și o mărturie în scris, care arată cum că acel popă Vasile Gafencu, scriitorii zăpășului acestuia a lui Burchi au spart într-o vreme o ladă întru care își avea Roată scrisorile, luându-i multi scrisori cari nici până astăzi nu s-au mai văzut. Și fiindcă acel popă trăia mai mult în casa Burcheștilor, tot presupusul lui Roată au fost la Burchești pentru scrisorile lui, mai ales că acmu s-au și ivit la Burchești din scrisorile lui Roată. Osebit că și un Arseni Cambose de la Muncel au mărturisit acmu precum că murind un niam al lor ci-au fost prisecariu la Burchești, la care fiind multe scrisori de moșii, toate, și aceale scrisori li-au luat Burcheștii la mâinile lor²⁹.

În toate judecățile ce le-au avut, urmașii lui Grigore Roată au prezentat documente din care rezulta că în Drăgești erau stăpâni pe 74 de pământuri, din care 55,5 în partea de jos și 18,5 în partea de sus a moșiei, fiind constituite astfel: cele din partea de jos cumulau baștina de 16,5 pământuri a lui Grigore Roată, adică a patra parte dintr-un bătrân, 6 pământuri ce le cumpărase de la Chelsia, 5 pământuri ce proveneau din dania lui Burlă și a feciorilor săi, 4 pământuri din baștina Ilincăi Racleș, 21,5 erau din dania făcută lui Iurașcu la 3 iulie 1692 de către Solomon Mihalcea³⁰, iar 2,5 erau cele întărite de Constantin Duca voievod la 30 martie 1688 după judecata Angheniei lui Simion Crăciun cu Neculai Iurașcu. Cele din jumătatea de sus erau constituite din 15 pământuri ce proveneau din schimbul cu Iurășceștii, iar 3,5 din baștina lui Iurașcu prin legăturile matrimoniale ale unor înaintași³¹.

În aceste pământuri erau și părțile din Drăgești cumpărate de Dinu Roată la 11 noiembrie 1804. Atunci, preoteasa Anița, fata lui Arteni Racleș și a Saftei, nepoată a Ilincăi Racleș și strănepoată a Saftei Iurașcu (soția jnitnicerului Neculai Iurașcu), vânduse lui Dinu Roată toate părțile ei de moșie din „...patru hotară, adică în Cornești, în Filipești și Peletiuți, ținut(ul) Neamțului, și în Drăgești, ținut(ul) Romanului.

Și eu neavând copii – își motiva actul preoteasa – și de a mea bunăvoie am vândut de veci toate părțile mele ce să vor alege dintru aceste patru hotară ce să arată mai sus, cu tot vinitul, din tot locul, cu tocmală trii sute lei, bani pe cari i-am luat toț deplin acum, înainte la facirea zăpășului. Însă din hotarul

²⁹ **Ibidem.**

³⁰ **Ibidem**, d. nr. 52.

³¹ **Ibidem**, d. nr. 122.

*Drăgeștii partea me ci s-a alege di pe strămoașa mea Safta Iurășceasa, din giuământate de sat partea de gios, di pe Vicol Titici, cum și di pe Neculai Iurașc jăcnicer, din ceealaltă giuământate de sat, partea de sus. Iarăș partea mea ce să va alege (...) dintru aceste patru hotară (...) i-am vândut o a cincea parte, partea tătâni-meu, care părți de moșie sânt amestecate în răzășii cu părțile dumisale*³².

La 11 martie 1806, Dinu Roată (fiul lui Radu Roată) aflându-se la casa sa de peste Siret, din hotarele ținutului Neamț, trimite jalbă la domnie prin care solicita ca Ispravnicia ținutului Roman să îi facă o carte de hotărât pentru moșia sa din Drăgești, motivându-și cererea astfel: „...*Fiindcă nacialnicul de la Schitul Drăgeștii de Gios în trecuta vreme au luat cartea Înălțimii Tale cătră Svinția Sa episcopul de Roman și cătră d-lor ispravnicii ca să-ș deosăbască părțili ce are Schitul în moșia Drăgeștii (...) mă rog Înălțimii Tali să mi să de și mie o luminată carte cătră d-lui ispravnicul de Roman să-mi rânduiască mazăli de ai ținutului ca să-mi deosăbască și părțali meli ci am într-ace moșie, în giuământate de sat partea den gios, fiindcă asupra lor am și stăpânire, numai nu sânt deosăbite*”³³.

Pentru soluționarea jalbei, logofătul Țării de Jos trimite ispravnicilor de Roman cartea domnească dată de Alexandru Moruzi voievod la 13 martie 1806, pentru a se conforma și a alege pământurile din Drăgești ale petiționarului³⁴.

O altă cumpărătură o va face Dinu Roată la data de 7 august 1807, de la un alt unchi al său, anume de la Vasile Toma, fiul Saftei, nepot al lui Gheorghită Racleş și al Ilincăi. Acesta îi vindea părțile sale de moșie ce le avea de la mama sa „...*din patru hotară, adică din Drăgești, din Peletiuți, din Cornești și din Filipești (...) cu tocmală una sută cincizăci lei, pe cari bani i-am luat toți deplin acum la facirea zapisului*”³⁵.

Insistențele lui Dinu Roată evidențiate de numeroasele sale jalbe, cu deosebire adresate împotriva Burchestilor, se vor finaliza doar cu nesemnificativele dijme pe care aceștia vor fi nevoiți să i le dea pentru beneficiul obținut pe pământurile sale. Relevantă în acest sens este o scrisoare din 19 iulie 1811 pe care medelnicerul Ioniță Burchi o expedia din Iași fratelui său Ilie slugerul, cu privire la dijma inului de la Drăgești. Aflând că din cele 100 de *pite* pe care trebuia să le ia Ilie, acesta, prin oamenii săi, a luat numai 68 de pe locul ce a fost arat de *ungur*, urmând ca alte 32 să le primească de la nepotul Iordachi medelnicerul, îi precizează că 12 *pite* trebuie să le dea lui Dinu Roată³⁶.

Preocupat de rotunjirea posesiunilor, ca și înaintașii săi, Dinu Roată va

³² **Ibidem**, d. nr. 231.

³³ **Ibidem**, d. nr. 139.

³⁴ **Ibidem**.

³⁵ **Ibidem**, d. nr. 231.

³⁶ **Ibidem**, d. nr. 142.

mai cumpăra de la o altă rudă a sa, noi suprafețe de pământ. Astfel, la 30 decembrie 1811, Catrina – fata Saftei Ciocan, nepoată a Catrinei Racleş, strănepoată a Ilinicăi Racleş și prestrănepoată a Saftei „...pe cari au ținut-o cu legiuită însoțiri Neculai Iuraşcu de Drăgeşti”³⁷ – împreună cu soțul, Alexandru Chirilă, vindea vărului ei, Dinu Roată, părțile de moșie aflate „...în hotarul moșiilor Cornești, Filipești, Peletiuți (...) pe apa Săretiului, cum și în Drăgești (...) care părți de moșie sânt amestecate în răzășie cu a dumisale (...) ce am și eu baștină de pe maică-mea Safta, prestrănepoata lui Neculai Iuraşcu (...). Însă din Drăgești (...) am vândut partea ce să va alege de pe Neculai Iuraşcu din giumătatea de sat partea de sus, și din (...) partea de gios iarăș ci să va alege partea maicii mele de pe Safta Iuraşceasa, din partea lui Vicol Titici”³⁸. Este de la sine înțeles că Dinu Roată nu putea cumpăra de două ori aceleași pământuri la intervale de timp diferite, dacă avem în vedere cumpărătura ce o făcuse de la preteasa Anița la 11 noiembrie 1804 de pe aceleași moșii și din același străbun, Vicol Titici – acestea fiind totuși părți de moșii ce aparținuseră rubedeniilor apropiate ale acelorași spițe de neam.

În același timp, după cum rezultă din cele ce urmează, raporturile cu Burchestii nu erau nici pe departe reglementate. Astfel, la 27 aprilie 1813, Isprăvnicia ținutului Roman făcea cunoscut, printr-o depeșă, medelnicerului Ioniță Burchi și nepotului său, Iordachi Burchi, precum și nacialnicului Schitului Drăgeștii de Jos și lui Gavril Mihalcea, următoarele: „Vătavul Dinu Roată, prin jaloaba ci au dat Mării Sale lui Vodă (Scarlat Callimachi – n.n.), cere ca să aibă giudecată cu dumneav(oastră) pentru părțile de moșii ce ari a tragi din hotarele Drăgeștii și Giurgeni ot Vaslui și, prin luminata carte g(os)pod ni să poruncești ca să cercetăm. Deci, să scrii dumneav(oastră) și cuviosinții tale ca, împreună cu toate scrisorile, să viniți aice ca să să facă cercetare după poroncă”³⁹.

Isprăvnicia va delega în acest scop pe vătavul Constantin Carp, înștiințându-l că vătaful Dinu Roată s-a jăluit la Divan că neamul Burchestilor îi stăpânesc fără drept părțile de moșie ce le are în Drăgești, atât de pe mama sa ce provine din neamul Răclieșc, cât și de pe tatăl său din neamul Roată și, pentru că jăluitorul a adus „...poroncitoare carte ca împreună cu vornicul de poartă Lefter Juverdean să să rânduiască și din partea Isprăvniciei oameni cu înțelegire să cerceteze pricinile și scrisorile de la amândouă părțile, atât de numita moșie Drăgești, cât și de moșia Giurgeni (...)”, i se cerea să deosebească părțile jăluitorului de cele ale răzeșilor, stâlpindu-le cu pietre de hotar, dându-i și mărturie „...pre largu arătătoare”⁴⁰.

³⁷ **Ibidem**, d. nr. 222, care prezintă spița de neam a lui Costachi Roată.

³⁸ **Ibidem**, d. nr. 231.

³⁹ **Ibidem**, d. nr. 145.

⁴⁰ **Ibidem**, d. nr. 267.

La acea cercetare și judecată de la Isprăvnicie, Dinu Roată a prezentat 13 zapise ce îi atestau baștina pe pământurile strămoșești din Drăgești, precum și cumpărăturile făcute aici de către înaintașii săi⁴¹. Pentru ocrotirea drepturilor de stăpânitor el a solicitat și carte de blestem din partea Mitropolitului Veniamin, pe care o va și obține la 12 iunie 1813⁴².

Anul 1818 este momentul de cotitură în care începe lichidarea răzeșiei în Drăgești, prin aceea că Anastasia, soția medelnicerului Apostoli – fiica polcovnicului Dumitrache Grecu – având și acordul acestuia, își va vinde tot pământul ce îl avea de zestre, adică mai mult de jumătate din moșia răzeșească a Drăgeștilor.

Aflând de această intenție, în urma strigărilor făcute și a afișării peste tot a publicației, după dezlegarea obținută prin cartea domnească dată de Scarlat Callimachi la 9 martie 1818⁴³ de a se aplica procedurile de scoatere la mezat a moșiei Anastasiei, cu toate că multe pricini erau încă pe rol și nesoluționate, Ioniță și Iordachi Burchi, căpitanul Dumitru Ariton, Gavril Mihalcea și alți răzeși, cărora li se va alătura și văduva Ruxanda a lui Dinu Roată vor mai încerca o tentativă de a-și salva ceea ce ei considerau că le aparține, și de amânare a mezatului. De aceea, printr-o jalbă către domnie din 13 martie 1818, aceștia solicitau următoarele:

„Preînălțate Doamne,

În trupul moșii Drăgeștii din ținutul Romanului, avem și noi părți de răzășii cu dumneaei medelnicereasa Anastasăea Apostoli. Și fiindcă de cândva aci să trăgăneză pricini între noi pentru asuprărea ci ni să fac cu tragirea părților dumneaei în urmarea învoelilor și hotărâturii ci s-au făcut în anul 1768 și, pi di altă parte, fără să e pricina dintri noi un bun sfârșit prin driaptă giudecata luminatului Divan a Înălțimii Tali, dumneaei au pus în lucrari să săvârșască vânzare prin mezat. Pentru cari ne rugăm la Înălțimea Ta ca să îi oprească lucrarea mezatului și să fim înfătoșați înaintea Înălțimii Tali, căci de la cinstitul Divan au rămas să să facă anafora după înfătoșarea ce am avut în postul trecut al Crăciunului (...). A Înălțimii Tali plecati slugi⁴⁴. Deși prin rezoluția pusă de domnitor se recomanda marelui logofăt amânarea mezatului până se „...va săvârși pricina jăluitarilor”, la 1 aprilie 1818 Divanul domnesc a decis implacabil că, întrucât Anastasia a prezentat „...vrednicile dovezi ce s-au văzut”, în consecință respectiva jalbă nu putea strămuta hotărârea de efectuare a licitației⁴⁵.

Și totuși, moștenitorii lui Dinu Roată vor obține o poruncă domnească în urma căreia Isprăvnicia Romanului îi scria la 29 aprilie 1818 lui Toader Gorovei următoarele: „Clironomii Dinului Roată viind la Isprăvnicie au arătat o carte

⁴¹ **Ibidem**, d. nr. 143.

⁴² **Ibidem**, d. nr. 144.

⁴³ **Ibidem**, d. nr. 160.

⁴⁴ **Ibidem**, d. nr. 167.

⁴⁵ **Ibidem**.

gospod cătră du(mnea)ta ca să li hotărăști parte ci are în moșia Drăgeștii”. Totodată îi preciza că, întrucât la deplasarea ce o făcuse anterior nu și-a putut îndeplini misiunea din cauză că răzeșii nu s-au prezentat la cercetare, prin noua sa deplasare la Drăgești trebuia să reușească să-i adune pe răzeși și pe moștenitori, în acest scop împuternicindu-l cu următorul mazir: „...*Vi să poruncești răzeșilor de pe moșia Drăgeștii ca, îndată ci va veni numitul cercetător, să mergeți în cercetari căci, nestând și făcându-ni înștiințari că nu ați stat, cu hotărâri să știți că vom scrie la Eș că să vie supus gospod (domnesc – n.n.) să vă scoată la cercetare, căruie aveți a i să plăti o simțitoari plată”⁴⁶.*

Mezatul moșiei medelnicerului Apostoli se va desfășura la 8 mai 1818 în cel mai înalt forum instituțional din capitala Moldovei, în Divanul Judecătoresc⁴⁷, între ofertanți aflându-se mari fețe boierești, cu ranguri și funcții dregătorești pe măsură. Câștigător va fi însă Gheorghe Hermeziu, preferatul vânzătorului, pentru că respectivul căminar (căruia înaintea licitației medelnicerul Apostoli îi făcuse oferte ademenitoare) era și proprietar al moșiei Dămienesti cu care era vecin de hotar. Vânzându-se moșia cu pricini încă nesoluționate, noua situație va crea noi și grele probleme unor răzeși, între care și celor din familia Roată.

În ajutorul moștenitorilor lui Dinu Roată va ieși ieromonahul Alipie de la Schitul Drăgeștii de Jos, care la judecata din 9 iulie 1818 va prezenta zapisele ce i le dăduse Ioniță Pleșca, unul din moștenitorii lui Dinu Roată. Între cele 10 documente, ce reprezentau cărțile de judecată ale familiei Roată dintre anii 1674 și 1818, se afla și cea recentă din 12 iunie 1818 dată de Mitropolitul Moldovei⁴⁸.

Cu o jalbă și mai consistentă, dar și mai bine motivată, se vor adresa domnitorului, la 22 iulie 1818, văduva Ruxanda a lui Dinu Roată împreună cu cumnata sa, Anița⁴⁹. „*Iarăși jăluim Înălțimii Tale – scriau semnatarele – pentru mare strâmbătate ce simțim a ave despre dumnealui med(elni)cer Apostoli, ginerile săvârșitului din viață polcovnic Dumitrachi, ce au fost ginere unui comisul Ioan Movilă, zăt Ursului Iurașc, carii au fost văr primar cu Ilinca, fata lui Neculai Iurașc, ce au ținut-o un Gheorghiuț Racliș, fiii ci aceștilor toți neamuri din carii și noi ne tragim după spiță și răzeș în moșia Drăgeștii, în giumătatea de sat în partea de sus, de la ținutul Romanului, atât cu baștină dar și cu cumpărături în urmă făcute, care părți de moșie bătrânii noștri, până la o vreme, ș-au stăpânit fieștecarele partea sa ce au avut, făcându-ș casă și așezări.*

Iar apoi, de la o vreme încoace, alții din neamurile noastre sau că s-au depărtat de la aceste părți, sau că au mai scăpătat din puterea averii, au rămas mai în stare și mai cu apropiere a stăpâni toate părțile a fieștecăruia, numai

⁴⁶ **Ibidem**, d. nr. 157.

⁴⁷ **Ibidem**, d. nr. 275.

⁴⁸ **Ibidem**, d. nr. 156.

⁴⁹ **Ibidem**, d. nr. 159.

creanga din care să trage dumnelui med(elni)cer Apostoli ginere fiind, până la o vreme ce-au cerut trebuința de a să hotărî ace moșie, ca să scoată părțile fieștecăruia după spiță.

Atunci, la acel hotărât, au cerut trebuința de a să vede scrisorile a fieștecăruia, căci și scrisorile crengii după spița a neamului nostru s-au dat și, până astăzi au rămas în mâna cui noi nu știm. Decât atâta știm și vedem că noi acum sântem istirisite de drepte părțile noastre de moșie ce avem într-acest hotar Drăgești, supt care chip iconomicos iarăș nu știm, că acum stăpânește numai numitul med(elni)cer, făcându-ș și întăritură g(os)pod asupra căriia în strămbătățare vederată nu putem a o suferi, cu îndelungare a o răbda, pentru care avem și scrisori-dovezi ci ni-au mai rămas nerăpite de la acel hotărât și, în scurt, acum această giumątate de sat, partea din sus, cu 13 pământuri din partea de gios s-au vândut cu soltan-mezat, cumpărându-o dumnealui căminar Gheorghe Hermeziu.

Pentru carele ne rugăm Înălțimii Tale să te milostevești asupra noastră, să ni să scrie Cartea Mării Tale cătră cinstita Isprăvnicie de ținut(ul) Romanului, cum și carte de blăstăm ca să fie siliț atât dumnealui med(elni)cer Apostoli, cum și soția dumisale Anastasia și toți carii vor fi având știință atât de părțile crengii spiții noastre, cum și de toate scrisorile înființate ci-au fost din vechiu cuprinzătoare pe fieșteacăruia parte care cât au avut, să să vază acum în ce chip și cum au rămas și părțile noastre în stăpânirea dumisale și, prin carte de blăstăm primind-o, să să descopere adevărul, să nu rămânem istirisite de drepte părțile noastre.

Din care scrisori, câte se vor dovedi glăsuitoare de numile strămoșului nostru, jăcnicerului Neculai Iurașcu și a ginerelei său Gheorghită Racliș, ce sânt din creanga spiții noastre, să dei deoparte căci cerim dovadă pentru acele, să ne arată cu ce chip stăpânescu dumnealor și părțile acelor drese, de li-au și vândut în mezat. Deosăbit, iarăș ne rugăm Înălțimii Tale ca tot dumnealor boerii dregători, în poronca ce să va face, să mai cerceteze și pricina unui schimbu ce l-au făcut comisul Ioan Movilă cu moșul nostru Racliș, de au dat moșul nostru Racliș 15 pământuri din moșia Bătrâneștii, comisului Ioan Movilă”.

În continuare, jăluitoarele arată că pentru cele 15 pământuri din Bătrânești, comisul Movilă urma să dea tot 15 pământuri din partea de sus a moșiei Drăgești și, în timp ce urmașii și clironomii din Bătrânești ai comisului Ioan Movilă stăpânesc acele pământuri „...având casă și așăzare acolo”, ele nu stăpânesc pe partea din Drăgești rezultată din acel schimb. De aceea, dănsel cer „...să să cerceteze și pricina aceasta prin Cartea de blăstăm, aducând de față și pe dumnealui sărdar Constandin Botez carele iaste clironomul săvârșitului comisului Ioan Movilă, fiind nepot de fată și în mâna dumisale trebuie să fie și toate scrisorile din carele să să lumineze dreptatea noastră”.

Am considerat a fi foarte utilă și explicită redarea in extenso a jalbei celor

două cumnate, a soției și surorii lui Dinu Roată, documentul fiind lămuritor în cel puțin două planuri, respectiv în acela al dezlegării spițelor de neam și al încrengăturilor familiale, precum și în cel al tipurilor de relații agrare ce se manifestau la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

Pentru soluționarea plângerilor celor două petiționare, domnitorul Scarlat Callimachi trimite, la 29 iulie 1818, o scrisoare episcopului de Roman, chir Gherasim, cât și ispravnicilor ținutului, pentru ca înalta față bisericească să dea „...*arhieresc blăstăm asupra cui să va căde și, în ce chip să va dovedi adevărul*”, iar cele două instituții să îl consemneze în Cartea de judecată pe care – în situația în care vreuna din părți se va declara nemulțumită – o vor înainta la Divan⁵⁰.

Problemele sesizate de Ruxanda și Anița vor trece încă doi ani fără vreo soluționare, fapt pentru care aceleași cosemnatare vor adresa, la începutul lunii septembrie 1820, noului domn al țării, Mihail Șuțu, o altă jalbă cu conținut identic. Reluând și problema aceluși schimb făcut de comisul Movilă cu moșul lor, Racleș, pământuri pe care bătrânii lor „...*le-au stăpânit cu pace și, întâmplându-să de ne-am înstrăinat de la acele locuri, cei în urmă curgători din comisul Movilă au apucat a pune stăpânire nedreaptă și pe toate părțile noastre de baștină i cumpărătură și schimbături, care părți trecând către dumneaei medelnicereasa Apostoloai, dumneaei le-au vândut de veci prin mezat, dumnealui căminarul Gheorghe Hermeziul*”.

Amintind de jalba făcută de răzeșii drăgeșteni în martie 1818, pe care au subscris și dănsule, prin care se solicitase amânarea mezatului de vânzare a moșiei Anastasiei, iar Divanul aprobând ca moșia să se vândă cu pricinile încă nesoluționate, acestea urmând a se rezolva ulterior prin înțelegeri cu cumpărătorul, jăluitoarele arată că noul proprietar, Gheorghe Hermeziu, își stăpânește neclintit moșia, timp în care ele sărăcesc prin judecăți. Ca urmare, la 7 septembrie 1820, domnitorul Mihail Șuțu poruncește Vorniciei de Aprozi să aducă la înfățișare în Divanul veliților boieri pe cele două nemulțumite și pe căminarul Hermeziu, în vederea cercetării pricinii⁵¹.

Cu tot zbuluciumul celor neîndreptățiți, problemele nu li se vor rezolva nici în următorii șapte ani. Între timp, cei din familia Roată vor recupera doar câteva zapise risipite prin care să poată să-și susțină dreptul lor. Astfel, la 3 septembrie 1827, Ionița Ariton, fiul căpitanului Dumitru Ariton, dă o adeverință lui Costachi Roată – fiul lui Dinu și Ruxanda Roată – că el deține „...*niște hârtii a casăi* (lui Roată – n.n.) *din Drăgești și o hotarnică de moșie (...)* *cari hârtii din Drăgeștii esti din bătrânul Fuștel* (Averescu – n. n.), *din cari hârtii trii sânt la mini, iar cecele sânt la tată-meu, pe cari scrisori mă îndatoresc a li da dumisali pără în trii zâli, fiind și tată-meu față*”. Într-adevăr, la 7 septembrie, marele vornic Giurgi confirma că

⁵⁰ **Ibidem.**

⁵¹ **Ibidem**, d. nr. 202.

Ioniță Ariton a dat lui Roată, prin zapis, acele documente⁵².

Același Costachi Roată se va mai adresa, la 9 februarie 1828, domnitorului Ioniță Sandu Sturza cu rugămintea de a avea judecată la Divan cu medelnicereasa Anastasia din Târgul Roman, pentru moșia din Drăgești ce o vânduse lui Gheorghe Hermeziu. În petiția respectivă arăta că din baștina și cumpărăturile lui Iurașc bătrânul, care au aparținut jîtnicerului Neculai Iurașcu – socrul lui Radu Roată – are și el a cincea parte, așa cum arăta și hotarnica din 12 mai 1798, iar celelalte părți Iurășcești „...au trecut cu zăstri supt stăpânirea unui comis Ioan Movilă, apoi la un polc(ovnic) Dumitru (Dumitrache – n. n.) și în urmă la clironomii numitului polcovnic, la dumneaei medelnicereasa Anastasia Apostoli din Târgul Romanului. Și în toată vremea și mutatul din viață, părintele meu, au stăpânit acele părț fără de nici o supărari dispre nimine, cum pre larg arată dovezile ce am”.

Evident, aceste din urmă cuvinte nu erau nici pe departe conforme cu realitatea, fiind o formulare șablon, știind cât s-a zbatut fără succes în respectiva pricină tatăl său Dinu Roată. Jăluitorul își continua plângerea astfel: „Iar după săvârșirea din viață a părintelui meu, numita medelnicereasă au vândut de veci întregă ace gumătate de sat dumisale agăi Gheorghii Hermezău, în vremea căria vânzari, nu puțini strigări au făcut maică-mea (Ruxanda – n. n.) ca nu cumva, pe lângă părțile dumisale, să nu înstrăinezi și părțile mele. Și dumneaei au dat răspuns că vinde numai partea dumisale de moșii, și aceea cu pricinile ei”.

În continuare, jăluitorul se referă și la acel schimb de 15 pământuri făcut de comisul Ioan Movilă cu străbunicul său Racleș, de care el nu poate beneficia deși banul Constantin Botez, vărul medelniceresei Anastasia, stăpânește pe cele din Bătrânești. Pe de altă parte, la înfățișarea pe care el a avut-o cu aga Hermeziu la marele logofăt „...acesta s-au dezvinovățit cu răspuns că nici o știință nu ari de aceste părți a mele și că eu să-mi cautu cu dumneaei medelnicereasa”. Și, pentru că el pierde odată cu părțile părintești din Drăgești și pe cele 15 pământuri din moșia Bătrânești, se roagă domnului țării să fie adusă la Divan medelnicereasa Anastasia pentru ca să se judece și să poată intra în drepturile sale.

În consecință, Logofeția cea Mare scrie, la 12 martie 1828, Isprăvniciei Roman ca Anastasia Apostol la 10 aprilie 1828 „...să să aple la Divan cu toate dovezile ci va fi având întru această pricină, căci neviind la arătata vade, i să va triimiti zapciu căruia îi va plăti și cibote”⁵³.

Între timp, la 15 martie 1828, Costache Roată prezenta înaltei instanțe judecătorești o spiță de neam a înaintașilor săi din Drăgești și Giurgeni, cu mențiunea: „Această spiță cu douăzeci și șapte țifri, scrisă cu slova părintelui

⁵² **Ibidem**, d. nr. 211.

⁵³ **Ibidem**, d. nr. 215.

meu, găsindu-o în scrisori, o am dat dumisale banului Ioan Gheucă, iar cea adevărată spiță (adică cea originală – n.n.) și încredințată de dumnealui vornic Dimitrie Beldiman (ce) să află stolnic și ispravnic la Roman, să află la casa mortului clucer Ioniță Nour”⁵⁴.

La înfățișarea de la Divan ce a avut loc la 10 aprilie 1828, medelnicereasa Anastasia se va eschiva, la fel ca și Gheorghe Hermeziu mai înainte, afirmând că nu are știință de ce ar fi spus cumpărătorul la înfățișarea ce o avusese cu Costache Roată și „...că oricâte pricini vor naște, dumnealui (aga Hermeziu – n.n.) să aibă a răspunde, cum lămurit să arată prin înștiințarea domniilor sale boerilor ispravnici din 6 a trecutei luni aprilie ce-i trimisă întru aceasta la Logofeția ce Mare, folosindu-să dumnealui aga cu nedreptate din venitul părților mele”.

Neobținând nimic nici de această dată, la 8 august 1828 Costache Roată trimite o altă jalbă, de această dată adresată administratorului general al Moldovei, generalului rus Minciaki⁵⁵, instalat aici în urma ocupării Principatului de către armata țaristă la 26 aprilie 1828, ocupație ce va dura 6 ani. În aceasta, arăta că și în jalba sa din 9 februarie 1828 prezentase că prin vânzarea acelei jumătăți de sat de către Anastasia, cumpărătorul „...au pus silnică stăpânire” și pe părțile sale de moșie, iar în jumătatea de jos a satului unde moșii și părinții săi „...au avut așăzare întemeiată, a căror rămășițuri și astăzi sânt, am o a treia parte, adică un bătrân întregu, bez (fără – n.n.) alte cumpărături din cielanți doi bătrâni dar (...) un neam de oameni numiți Burchești, șăzători acolo” îi stăpânesc părțile sale, întrucât acestea sunt nealese, și pentru care i-au plătit dijma obișnuită numai până în anul 1816, „...spre dovadă însuși a lor cătră mine scrisoare de trimetirea dejmii. Iar de atunce încoace nu au vroit a mai da, zicându că moșia are cheltuieli”.

Aflând acum „...că acei Burchești s-au alcătuit cu dumnealui aga a-i vinde întregă acea giumătate de sat, partea din gios, am dat jalobă Preînălțatului Domnu Ioan Sturza (...) cerându dreptate și oprirea vânzării”, iar la 14 februarie 1828 Luminatul Divan i-a făcut cunoscut că Gheorghe Hermeziu a răspuns „...că nu numai că nu este în alcătuire, dar nici să interevrisăște și nici va cumpăra-o, neavându trebuință”.

Ori, așa cum arăta mai departe petiționarul, în contradicție cu cele de mai sus, la 3 iunie 1828 „...aga au săvârșit tocmala, luându și zăpis de la acei Burchești care au vândut în loc de 4 pământuri (pe care le stăpâneau de drept – n.n.) și părțile meli cu a celorlanți răzăș”, fapt pentru care se ruga ca „...vânzarea aceea nelegiuită ce au făcut Burcheștii cătră dumnealui aga să să oprească cu totul, cum și venitul acelei părți să stei supt sevestru pără cându cu boeriu hotarnic să vor alege părțile fiișticăruia”, urmând ca hotarnicul să-i

⁵⁴ **Ibidem**, d. nr. 222, cele două scheme.

⁵⁵ **Ibidem**, d. nr. 216, 221 și 227.

aleagă părțile din ambele jumătăți de sat și „...să facă cercetare și de veniul ce au putut eși pe fieștecare an”, pentru a i se da dijma cuvenită⁵⁶.

Generalul Minciaki va trimite la 25 august 1828 această jalbă a lui Costachi Roată, spre cercetare, Divanului Judecătoresc al Cnejeii Moldovei⁵⁷. Fiind vremuri de restriște, de ocupație rusească, abia la 30 ianuarie 1829 Divanul Judecătoresc îl va aduce pe aga Hermeziu pentru a da explicații la cele sesizate de Costachi Roată, iar după alte 2 zile, la 2 februarie 1828, înalta instanță îi răspundea jăluitoareului în termeni dezarmanți, cum că întrucât pârătul s-a înfățișat cu „...dovezi izbrănitorei pricinilii”, cererea de a i se rândui hotarnic „...nu s-au găsit de cuviință⁵⁸ (...), cât despre alte părți a altor hotară de moșii, i să va rândui hotarnic cercetătoriu în urmarea cererei”. Și pentru că, la 29 octombrie 1828, paharnicul Vasile Hârțescu, stăpânul moșiei Glodeni scrisese la rându-i generalului Minciaki cum că și moșia sa „...pățimește împresurare atât dispre celelante moșii megieșite, cât și despre moșia Bătrâneștii la capătul dispre apus, cu hotărături ce-au făcut dumnealui aga Hermeziu în trecuta lună, precum și cu apa iazului ce din nou au făcut stăpânitoriu moșii din gios”, înecându-i o mare bucată de loc de fânaț, Divanul va da și în acest caz verdictul că, găsindu-se pietrele vechi de hotar ce despart Bătrâneștii, Bălușeștii și Glodeni, fiind „...statornice și fără pricină”, jăluitoareului nu i se poate da câștig de cauză, decât numai dacă va prezenta dovezi pentru alte semne mai vechi⁵⁹.

Neobositul luptător pentru drepturile sale, Costache Roată, se va jălui iarăși Divanului Judecătoresc al Cnejeii Moldovei la 20 martie 1829. Reamintind că și în jalba sa din 8 august 1828 „...cătră domnul ghegeneral Minzachi” a prezentat dovezi de „...asuprirea și de istov împresurarea părților (...) din moșia Drăgeștii (...) de cătră dumnealui aga Gheorghii Hermezău”, petiționarul relua aceleași probleme și solicitări ce le făcuse prin jalbele anterioare. Însă pentru că aga Hermeziu fusese între timp cu „...slujbă afară la ținuturi, nu ne-am înfătoșat înaintea cinstitului Divan (...). Asămine și eu de la ghenar trecut am fost rânduit de cătră cinstitul Divan (...) spre priimirea și încărcarea zaherelii de la Șchela Sculeni (...)”, acum găsind „...răspuns în dosul jalobii mele din 2 februarie, dat de cătră cinstitul Divan (...) cari răspuns esti cu totul împotriva pravililor și a hotărârilor sobornicescului hrisov cari zice că un vânzător de moșii întâi să-ș aleagă părțile și apoi să le scoată vânzătoare”⁶⁰. Totodată, mai solicita să i se permită ca, până se va face alegerea părților sale de moșie, să-și îngreădească „...livezile și așzarea părințască, ca

⁵⁶ **Ibidem.**

⁵⁷ **Ibidem.**

⁵⁸ **Ibidem.**

⁵⁹ **Ibidem.**

⁶⁰ **Ibidem**, d. nr. 221.

să nu se strici mai mult de vite”⁶¹.

Întrucât problemele lui Roată vor rămâne în continuare nesoluționate, acesta va trimite la 2 iulie 1829 o altă jalbă Divanului Judecătoresc al Moldovei în care amintea că prin nenumărate jalbe a cerut să aibă înfățișare cu aga Hermeziu „...pentru destulă împresurare ce (...) faci în părțile mele părințăști ce am în moșia Drăgeștii, unde au fost și un lăcuior numit Iordachi Burchi, care prin particulărească vânzare cătră dumisale aga au vândut și părțile mele, cum pre larg arată aceleaș jalobe”⁶². Rezultă, așadar, că în urma acelei vânzări făcute fără licitație, printr-o înțelegere între părți, Burcheștii și-au lichidat stăpânirile din Drăgești, mutându-se în alte hotare de moșii.

Pe de altă parte, Costache Roată își justifică lipsa de reacție dintr-o anumită perioadă susținând că nu a mai putut urmări soluțiile date în problemele prezentate în jalba sa din 8 august 1828 pentru că – așa cum s-a mai arătat – fusese rânduit cu primirea și încărcarea zaherelii de la Șchela Sculeni unde a zăbovit până la 15 martie 1829, după care, întorcându-se la Iași, a găsit jalba sa cu răspunsul Divanului din 2 februarie 1829, redactat pe baza ziselor unuia din fiii agăi Hermeziu, răspuns care conchidea că cererea sa nu are suport „...pentru că hotărâtura du(mi)sale agăi ar fi urmată pe formă”.

Nemuțumindu-se cu o asemenea rezoluție, el va continua să ceară hotarnic care să-i aleagă părțile sale de moșie precum și o înfățișare cu aga Hermeziu, dar acesta mereu se va eschiva. Bănuind că aceste eschivări se sprijină pe vreo „...tăinuță publicarisire (a) acestor cumpărături”, jăluiitorul a protestat „...pe masa cărților Isprăv(ni)ciei Romanului, în cuprindere că de este venită, o asămine publicari să nu-ș aibă lucrare”, la care protest dregătorii au răspuns că „...publicari pentru vânzarea lui Burchi și a Mihălceștilor cătră du(mnea)lui aga Hermezău nu este încă venită”. Această precizare era făcută de față cu serdarul Iordache Ciornei, polcovnicul Ioniță Coptil „...ca și (cu) alte obraze cinstite”.

Pentru o mai completă înțelegere a stării de lucruri, redăm în continuare modul cum sunt ele prezentate de către cel păgubit. „...La trecuta lună iunie (1829 – n.n.) viind eu aice la Iaș, piste toată cugetarea am găsit în cinstitul Divan publicarea ace tăinuță, venită însoțită cu osăbită înscrisă cerire din partea du(mi)sale agăi de a i să întări cumpărăturile arătate, în care publicari să vedi iscăliț vor(nici) din satul du(mi)sale, niște podari (din) sat Călinești și vro doi oamini tot ai du(mi)sale, că au auzit porunca, oamini care n-au avut în numita moșie nici vreun fel de împărțășiri, nici pretenții de răscumpărări.

Deci, fiindcă cu osăbită tăinuță publicari s-au sâlit du(mnea)lui aga a mă înstrăina de dreaptă moștenirea părințască, eu o fac cunoscută cinstitului

⁶¹ Ibidem.

⁶² Ibidem, d. nr. 232.

Divan și mă rog să aibu înfățoșari cu du(mnea)lui aga și a mi să rându hotarnic spre alegirea părților ce am în numita moșii Drăgeștii, întru amândouă giumătățile de sat și a fi despăgubit de venitul și de stricăciunea ce mi-au făcut oamenii du(mi)sale cu tăere(a) unor livezi ce am acolo. Iar lucru ce mă aduci întru deznădăjduire de a supăra atâta pe cinstitul Divan, este chipul publicarisirii și chipul ce au întrebuițat du(mnea)lui aga de a câștiga întărituri pe temeiul aceiei publicări.

Căci rezoluția cinstitului Divan de a să cerceta publicarea este din 27 maiu, iar întăritura ce încă nu s-au iscălit încă de cătră boeri, din 20 maiu, poate giudeca cinstitul Divan dacă aice s-au ispitit du(mnea)lui a faci așa, iar pentru publicari și alte urmate ce(teri) rămâne a giudeca. Iar când du(mnea)lui aga și acum s-ar feri și acum de înfățoșari, eu protestăluiesc în numile preputernicului monarh asupra oricui s-ar săli a mă asupri la dreptățile ce am”⁶³.

No comment, zicem noi. Și ca aranjamentele unuia în detrimentul celuilalt să confirme tănuirile de care se plângea Roată, această jalbă a sa va ajunge abia peste o lună la judecata Divanului. Relevantă în acest sens rămâne consemnarea făcută pe acea jalbă, la 4 august 1829: „**Atunci s-au arătat în Divan jaloba aceasta cu nedumerire(a) Divanului: unde au stătit această jalobă păn acum?! Și Divanul să-l chemi pe d-lui aga întru înfățoșare**”. Și iată că veni ziua de 7 august 1829, în care tot zbuciumul lui Costachi Roată va lua sfârșit prin învoiala ce o va reliza cu Iordachi Burchi.

În acea învoială se specifica astfel: Costachi Roată, fiul lui Dinu Roată, nepotul lui Radu Roată, strănepotul căpitanului Sandu Roată și stră-strănepotul lui Grigore Roată, după multele plângeri avute „...m-am împăcat și m-am învoit cu dumnealui Iordachi Burchi și mi-au dat pentru pretențiile meli de împărtășări, pentru oricâtă parti s-ar fi căzut neamului mieu ca să tragă și să aibă împreună cu celanți răzăși în această moșie, 1200 lei (...) număraț peșân în mâinile meli (...). Și, mai mult, de cătră mini nici dumnealui aga Ghiorghi Hermezău, stăpânul Drăgeștilor, nici Burchestii i răzășii vânzători să nu fii supăraț cât de puțin și întru nimic. Și jalobili meli cari eu le-am pornit în acesti pricini pentru fețile arătate, să rămâi ca o hârtii albă (...) și nici o pretenții s-ar mai faci asupra aceștii moșii de vreo împărtășiri mică sau mari din partea me, sau neamurile meli, să nu fie ascultată nici de o giudecată, pentru că eu fiind cel adevărat clironom, nu ari nimeni nici o împărtășire (...) rămânând stăpânirea Drăgeștilor întru ceea ci să gășăști la dumnealui aga Gheorghii Hermezău întru o pacinică stăpânire și în veci”⁶⁴.

Învoiala va fi adevărită la 14 august 1829 de Mitropolitul Moldovei, Veniamin, iar după alte două zile va fi întărită și de Divanul Judecătoresc al Cnejieii

⁶³ **Ibidem.**

⁶⁴ **Ibidem**, d. nr. 234.

Moldovei⁶⁵. Epilogul învoielii se va produce la 26 august 1829, când rezolvarea definitivă a litigiului se va realiza prin predarea tuturor zapiselor de stăpânire ale lui Costache Roată. Acesta își păstra numai zapisele de cumpărături ce le făcuse tatăl său în anii 1804, 1807 și 1811, iar „...*cuconului Gheorghii Hermezău, agă (...)*” i-a dat copiile acestora. A rămas în suspensie un zapis ce nu a fost găsit și al cărui obiect era un schimb de pământuri făcut între neamul Iurășcesc și alți răzeși, zapis care „...*oricând să va ivi orișunde, să să dei dumisale agăi Hermeziu ca o hârtie ci-i însoțitoari de moșia dumisale Drăgeștii*”⁶⁶.

Roată – un ascendance bien connue dans les contrées de Roman et de Putna **Résumé**

Ayant les bases sur les sources archivistiques, l'ouvrage ci-présent relève une ascendance bien connue dans les contrées de Roman et de Putna, sous le nom de Roata.

Originaire du village Drăgești, la contrée de Roman, sur le cours de la rivière Siret, cette famille est signalée presque trois siècles durant entre 1558 et 1829, période pendant laquelle presque huit générations se sont succédées.

Propriétaire de considérables surfaces de terre à Drăgești mais aussi dans les villages avoisinés ou proches, comme Tulești (de nos jours disparu), Cornești, Peletuci, Filipești, appartenant à cette famille se sont remarqués des représentants des fonctions administratives illustres de la contrée de Roman.

Etant apparentée par des associations matrimoniales avec la famille Iurascu qui est devenue à la longue propriétaire d'un demi domain de la grande propriété de Drăgești, mais aussi de grandes surfaces de vigne de la contrée de Putna, j'ai émis l'hypothèse que la famille Roată de la contrée de Roman pourrait être apparentée avec ce „moș Ion Roată” du village de Câmpuri, de la contrée de Putna, ancien représentant des paysans de l'assemblée délibérante de la Moldavie, formée pour l'Union des Principautés de l'année 1859.

L'ouvrage développe largement l'usurpation des propriétés de Drăgești de la famille Roată par les Burchești, venus ici après l'émigration de la zone Moghilev à l'est de la rivière Nistru dans les années 1700. Après avoir soustrait les documents par divers moyens des autochtones durant cinq décennies, les frères Gavril et Ursu Burchi réussirent en 1768 à obtenir une décision par laquelle on leur attribuera presque trois quarts de l'entière propriété de Dragești.

Ce fait provoquera de longues procès des habitants préjudiciés y-compris des membres de la famille Roată avec les Burchești, procès qui se réglera à peine en 1829, après que l'entière propriété de Dragești a été achetée par Gheorghie Hermeziu.

⁶⁵ **Ibidem.**

⁶⁶ **Ibidem**, d. nr. 231.